

Els propers diumenge i dilluns els italians voten en referèndum la modificació de la Constitució per engegar una reforma federal que torni competències a les regions i atorgui més poders al president del Govern. Curiosament, la reforma té l'oposició dels partits d'esquerra i, en canvi, és defensada per Berlusconi i sobretot per la Lliga Nord d'Umberto Bossi. Els sondeigs preveuen una victòria del no, sobretot perquè el sud del país veu amb temor una estratègia secessionista del nord, més ric.

El referèndum que se celebra a Itàlia els propers dies 25 i 26 de juny és un nou episodi de la pugna entre l'actual president del Govern, Romano Prodi, i el líder de l'oposició, Silvio Berlusconi, recentment destrenat. Berlusconi ha pres el referèndum per a la reforma federal com l'última carta a jugar. Prodi, per la seva part, s'aferra amb contundència al no perquè creu que no cal la reforma, però també per no deixar que Berlusconi s'envalenteixi. Paradoxalment, foren els partits de centreesquerra els que l'any 2001 van atorgar més poders a regions i municipis. La idea de l'estat federal va arribar també aquell mateix any per mà d'Umberto Bossi, el líder de la Lliga Nord. La reforma preveu reforçar la figura del president del Govern i també dotar les regions d'autonomia en qüestions com la sanitat, el turisme, l'energia i la promoció exterior.

El procés es va iniciar el 20 d'octubre del 2005 quan el Parlament va aprovar la reforma que organitza l'estat de manera federal i dota de poders majors el president del Govern. L'entrada en vigor d'aquesta reforma va quedar a l'espera del resultat del referèndum d'aquest juny. El federalisme que preveu la reforma és de baix perfil i no seria un exemple modèlic d'estat federal. Malgrat tot, aconseguiria més competències regionals i les llengües hi guanyarien, ja que la reforma vigila amb cura especial el plurilingüisme de la República italiana; estableix que hi hagi, a les províncies autònomes de Trento i de Bolzano, una legislació que reconegui la paritat de drets als ciutadans, sigui quina sigui la seva llengua de pertinença. La llei que se sotmet a referèndum és coneguda com la "llei sobre la *devolution* i el *premierat fort*". *Devolution*, paraula

Itàlia decideix si aposta pel federalisme

anglesa usada habitualment a Itàlia, vol dir "retorn" de competències, en canvi, *premierat* fa referència al *premier* o "primer ministre", és a dir, el cap de govern, que gaudiria de més poders. Aquest referèndum no preveu la necessitat d'arribar a un quòrum de vots. De fet, seria vàlid encara que només anés a votar una sola persona.

Enfront dels avantatges que pot comportar un estat federal per a les regions, molts italians, sobretot del sud del país, veuen la reforma com un triomf del nord opulent, per tant, com una mesura negativa. Mentre Umberto Bossi ha fet saber que estaria disposat a parlar amb el centreesquerra si guanya el no, Berlusconi no es planteja aquesta possibili-

tat i està convençut que guanyarà la "seva" reforma.

Raons per al sí. Els partidaris del sí a l'estat federal veuen "novetats útils" contingudes en la reforma, com ara la reducció del nombre de parlamentaris, menys despeses i institucions més eficients, més sobirania popular, aclariment de competències de l'estat i de les regions, "devolució" a les regions de l'organització de sanitat, escola i policia local i la institució d'un "Senat federal". El coordinador de les secretaries nacionals de la Lliga Nord i vicepresident del Senat, Roberto Calderoli, impulsor de la reforma, ha dit que "és fals afirmar que tindrem vint sistemes sanitaris diferents, vint sistemes escolars diferents i vint sistemes regionals diferents amb la nostra reforma". Segons ell, el centre esquerra "critica cada dia la reforma constitucional recorrent a mentides i amb una absoluta manca de motivacions concretes per fer que els ciutadans diguin que no".

Al seu torn, Peppino Calderisi, del Polo Laico i president del Grup Federalista Europeu, considera que aquesta modificació de la Constitució és "indispensable" per modernitzar les institucions. Calderisi creu que la reforma pot ajudar

a superar el sistema bipolar italià, molt feixuc. Itàlia és ara l'únic sistema parlamentari del món (després que Romania hagi modificat la llei) en què s'atorga la confiança al Govern a ambdues cambres, Parlament i Senat. Superar el "bicameralisme paritari" és, doncs, "essencial" per poder modificar el tipus de govern del primer ministre i, a més, per poder girar vers un estat de tipus federalista, que pressuposa un Parlament federal on es "trobarien" estat i territori. Ara la situació és anòmala, ja que el Tribunal Constitucional ha fet aquest lloc "federal".

Raons per al no. Els motius bàsics dels contraris a la reforma federal, és a dir, els partits del centre esquerra que encapçala Prodi, són que aquesta mesura disgrega la unitat italiana i que atorgar més poders al primer ministre condueix a una "deriva plebiscitària" i a la dictadura del president. Els partits que dissenteixen ho fan sobretot perquè veuen que aquesta és "una reforma de pocs", "elaborada per quatre gats". Argumenten que un text tan decisiu per a la vida italiana ha estat preparat sense la col·laboració dels ciutadans i ciutadanes. També s'oposen, aquests grups del centre esquerra —en el govern actualment—, a l'ús de la Constitució amb finalitats electorals. Creuen que és "molt greu" que la reforma de la carta constitucional, aprovada el 1948, només tingui el suport d'una part del Parlament i no sigui fruit d'un ampli consens. Tampoc no estan d'acord amb aquests "superpoders" del primer ministre, que podria dissoldre les cambres, si s'aproves la reforma. Així, segons els contraris a la reforma, els ciutadans esdevindrien "espectadors passius". La idea de distingir més les dues cambres duria a una "confusió institucional". Angelo Bonelli, cap del partit dels Verds, considera que votar no a aquesta "reforma de la Lliga Nord" equival a salvar el país i no dividir-lo en "categoria A (nord) i categoria B (sud)".

La divisió temuda entre un nord fort i un sud escanyat es faria evident amb la reforma, diuen els partidaris del no com Prodi. Cal recordar que el centre esquerra ja va tastar el federalisme fa uns anys, tot i que la reforma no va tenir èxit i va sobrecarregar de competències entitats locals sense una cobertura fi-

La proposta de reforma federal en deu punts

- 1.** Reducció de les cambres de 950 a 773 parlamentaris.
- 2.** Els ciutadans poden decidir la majoria parlamentària, les coalicions de govern i el primer ministre.
- 3.** No hi haurà dues cambres idèntiques. El Senat serà federal i representarà les regions. El Parlament, en canvi, s'ocuparà de tot l'estat.
- 4.** Simplificació del procediment legislatiu. Cada cambra aprovarà lleis de matèria pròpia i no hi haurà intercanvi de textos entre les dues cambres.
- 5.** La llei establirà els límits d'acumulació de contribucions parlamentàries amb altres entrades.
- 6.** Els reglaments parlamentaris hauran de tutelar els drets de l'oposició, cosa que ara no preveuen.
- 7.** Es torna a les regions la competència en sanitat, educació i policia local. Totes les regions tindran les mateixes oportunitats, sense diferències: hi haurà un federalisme solidari i equilibrat.
- 8.** Totes les lleis regionals hauran de respectar el criteri de l'interès nacional.
- 9.** Es podrà convocar sempre els ciutadans a expressar-se sobre modificacions a la Constitució.
- 10.** Augmenten les garanties per als ajuntaments i les províncies, entitats més properes al ciutadà, que podran recórrer al Tribunal Constitucional en cas de lesió de les pròpies competències.

nancera adequada. Si guanyés el sí, Berlusconi recuperaria un relleu polític al qual, amb la victòria del no, possiblement haurà de renunciar definitivament. Un triomf de Berlusconi en el referèndum tornaria a desequilibrar el fràgil joc de poders que Itàlia viu en l'actualitat.

Miriam Díez i Bosch
Roma

Silvio Berlusconi, a la dreta, conversa amb el líder de la Lliga Nord, Umberto Bossi.

